

THE NOBEL PEACE PRIZE

Nobels Fredspris 2023

«Zan – Zendegi – Azadi»

«Kvinne – liv – frihet.»

Den Norske Nobelkomite har bestemt at Nobels fredspris for 2023 skal gå til Narges Mohammadi for hennes kamp mot undertrykking av kvinner i Iran og hennes kamp for menneskerettigheter og frihet for alle. Hennes modige kamp har kostet henne dyrt. Til sammen har myndighetene arrestert henne 13 ganger, domfelt henne fem ganger, og dømt henne til i alt 31 år i fengsel og 154 piskeslag. Narges Mohammadi er fortsatt sperret inne.

I september 2022 ble den unge kurdiske kvinnen Mahsa Jina Amini drept i det iranske moralpolitiets varetekt. Drapet utløste de største politiske demonstrasjonene mot presteregimet siden det kom til makten i 1979. Under mottoet «Kvinne – Liv – Frihet» deltok flere hundre tusen iranere i fredelige protester mot myndighetenes brutalitet og kvinneundertrykking. Prestestyret slo hardt ned på protestene: Mer enn 500 demonstranter ble drept. Flere tusen ble såret, mange blindet av politiets gummikuler. Minst 20 000 ble arrestert og holdt i regimets varetekt.

Demonstrantenes slagord, «Kvinne – Liv – Frihet», er dekkende for Narges Mohammadis' innsats og dedikasjon.

Kvinne. Hun kjemper kvinners kamp mot systematisk diskriminering og undertrykking.

Liv. Hun støtter kvinners kamp for retten til å leve fullverdige liv. Denne kampen er blitt møtt med forfølgelse, fengsling, tortur og død.

Frihet. Hun kjemper for friheten til å ytre seg og utfolde seg; en kamp mot at kvinner må skjule og dekke seg til. Demonstrantenes krav om frihet gjelder ikke bare kvinner, men hele befolkningen.

Allerede på 1990-tallet, som ung fysikkstudent, markerte Narges Mohammadi seg som en forkjemper for likestilling og kvinners rettigheter. Etter studiene arbeidet hun som ingeniør og som spaltist i ulike reformvennlige aviser. I 2003 ble hun knyttet til Senter for forsvarere av menneskerettigheter i Teheran. Senteret ble stiftet av fredsprisvinneren Shirin Ebadi. I 2011 ble Narges

Mohammadi arrestert for første gang, og dømt til flere års fengsel for sitt arbeid for å hjelpe fengslede aktivister og deres pårørende.

To år senere, da hun var løslatt mot kausjon, kastet Narges Mohammadi seg inn i en kampanje mot bruk av dødsstraff. Iran har lenge vært blant de land i verden som, i forhold til folketall, henretter flest innbyggere per år. Bare siden januar 2022 er mer enn 860 fanger blitt straffet med døden.

Kampen mot bruk av dødsstraff førte til at Narges Mohammadi i 2015 igjen ble arrestert og dømt til nye år bak murene. Tilbake i fengslet startet hun i 2015 en kamp mot regimets systematiske bruk av tortur og seksualisert vold mot politiske fanger, særlig kvinner, i iranske fengsler.

Fjorårets protestbølge nådde inn til de politiske fangene i det beryktede Evin-fengslet i Teheran. Igjen tok Narges Mohammadi lederskap. Fra fengslet uttrykte hun sin støtte til demonstrantene og organiserte solidaritetsaksjoner blant de innsatte. Fengselsmyndighetene svarte med å gjøre soningsforholdene enda strengere. Narges Mohammadi fikk forbud mot å ringe og motta besøk. Likevel fikk hun smuglet ut en artikkel som New York Times publiserte på ettårsdagen for drapet på Mahsa Jina Amini. Budskapet var: «Jo flere av oss de stenger inne, jo sterkere blir vi.» Fra fengslet har Narges Mohammadi bidratt til at protestene ikke har ebbet ut.

Narges Mohammadi er kvinne, menneskerettighetsforkjemper og frihetshelt. Den Norske Nobelkomite vil med årets pris hedre hennes modige kamp for menneskerettigheter, frihet og demokrati i Iran. Prisen er samtidig en anerkjennelse av de hundretusener som, i det foregående året, har protestert mot prestestyrets diskriminering og undertrykking av kvinner. Bare gjennom like rettigheter for alle, kan verden oppnå den folkenes forbrødring som Alfred Nobel ønsket å fremme. Prisen til Narges Mohammadi inngår i en lang tradisjon der Den Norske Nobelkomite har gitt fredsprisen til kamp for sosial rettferdighet, menneskerettigheter og demokrati. Dette er viktige forutsetninger for varig fred.

Oslo, 6. oktober 2023